

WASA DAGBLAD

Jorma Panula lockar dirigenter till Vasa

Sid 3

Klient och patientsäkerhet

Sid 2

Pölen

Sid 7

LOKALA NYHETER

KUNTSI

Magiska ljusvärldar öppnas i Vasa – Marja Piriläs Camera Obscura fängslar

När höstmörkret sänker sig över Vasa tänds en helt särskild ljusmagi på Kuntsi museum för modern konst. Den 19 september 2026 öppnar den omfattande utställningen Marja Pirilä – Camera Obscura, som pågår till den 9 januari 2027.

Marja Pirilä (född 1957 i Rovaniemi) räknas till Finlands främsta fotokonstnärer. I över 30 år har hon arbetat med den århundradegamla camera obscura-tekniken och skapat poetiska, mångbottnade bilder där ljus och mörker, inre och yttre, natur och stad möts. Utställningen visar bland annat den långa serien Interior/Exterior (sedan 1996), I Strindbergs rum från residenset i Frankrike, Milavida från det tomma palatset i Tammerfors och Talking House. Här finns också tredimensionella verk skapade tillsammans med Petri Nuutinen.

Piriläs konst kompletteras av Tapani Rinnes ljudlandskap, och utställningen har valts in i det nationella programmet Konsttestarna. Biljetter: 15/9/0 euro. En fascinerande resa in i ljusets och skuggornas hemliga värld – inte att missa.

Källa: Vaasa.fi / Kuntsi museum för modern konst

WÄRTSILÄ

Sjukhuset som seglar dit vården saknas – Wärtsilä säkrar livsviktig hjälp

Hur bra fungerar vinterunderhållet egentligen när snön, isen och halkan kommer? Nu vill Vasa stad ha hjälp av invånarna. Staden söker entusiastiska vintermotionärer som kan bli "vinteragenter" och

VÄLFÄRDSOMRÅDEN

ÖSTERBOTTENS VÄLFÄRDS-OMRÅDE

Egenläkare i Österbotten

Slut på jakten efter en ny läkare vid varje besök? Österbottens välfärdsområde bygger nu ut modellen med egna vårdteam och husläkare. Målet är framför allt att patienter som ofta behöver vård ska få en betydligt mer sammanhängande vård.

Egna team har redan arbetat en tid vid hälso-centralen i Vasa. I september börjar förberedelserna i Korsholm och Jakobstad, och pilotverksamheten startar i januari 2027. Därefter ska modellen stegvis utvecklas i hela Österbotten.

Satsningen har fått 1,7 miljoner euro i finansiering från Social- och hälsovårdsministeriet. Tyngdpunkten ligger på patienter med långvariga sjukdomar och deras vårdkedjor.

Tanken är enkel: patienten hör till ett bestämt team med läkare och vårdpersonal. Den egna läkaren har huvudansvaret, men vid behov kan en annan läkare eller sjukskötare i samma team ta över. Patienten får också kontaktuppgifter till sitt team.

Förhoppningen är att modellen ska minska belastningen på jouren och behovsbedömningen. Erfarenheter från andra områden är positiva – patienter har varit nöjdare och personalen upplevt arbetssättet som mindre belastande.

En gammal tanke får alltså nytt liv: en läkare som känner patienten kan vara värd mycket.

Referens: Österbottens välfärdsområde, pressmeddelande

KIKHOSTA

Kikhostan är tillbaka i Norra Österbotten – här är symptomen du ska ta på allvar

En gammal barnsjukdom gör sig påmind. I Norra Österbotten har kikhosta konstaterats i enskilda fall och i mindre, begränsade epidemier, bland annat i Uleåborg och i den södra delen av välfärdsområdet.

Fallen finns i flera kommuner och sammanfaller med skolstarten, då många luftvägsinfektioner börjar spridas. Men myndigheterna betonar att de flesta förkylningar just nu orsakas av

vanliga virus – det är alltså ingen anledning till panik.

Kikhosta orsakas av bakterien Bordetella pertussis och sprids genom droppsmitta. Ett typiskt tecken är långvariga och kraftiga hostattacker. Om man vet att man varit utsatt för smitta och får förkylningsliknande symtom inom en till tre veckor bör man kontakta hälsocentralen eller den digitala vårdcentralen.

För de flesta äldre barn och vuxna är sjukdomen mycket sällan farlig, även om hostan kan bli långvarig. För spädbarn under sex månader kan kikhosta däremot vara allvarlig.

Finland har därför förstärkt skyddet genom vaccination. Sedan 2025 erbjuds även gravida kikhostevaccination som en del av det nationella vaccinationsprogrammet, för att skydda de allra minsta.

Referens: Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue

ÖSTERBOTTENS VÄLFÄRDS-OMRÅDE

Kan föräldrar upptäcka öroninflammation hemma? Vasa testar en ny idé

Slipp kanske onödiga jourbesök med en bild från barnets öra. På Vasa centralsjukhus startar nu PARENT-EAR-studien, där forskare undersöker om föräldrar själva kan fotografera eller filma trumhinnan hemma med ett digitalt otoskop.

Studien söker 40 barn i åldern 1–3 år som har haft minst en läkarverifierad öroninflammation under det senaste året. Barn som har eller har haft plaströr i öronen kan inte delta. Den förälder som deltar tillsammans med barnet behöver tala god finska, eftersom studiematerialet och programvaran är på finska.

Hälften av familjerna får låna apparaten "The Ear Puffin" och får utbildning i hur den används och hur bilder av trumhinnan kan tolkas. Om barnet senare får symtom kan föräldern fotografera eller filma örat hemma och bedöma om läkarvård behövs.

Bilderna analyseras dessutom med hjälp av artificiell intelligens och jämförs med bedömningar från en expertpanel.

Målet är inte att ersätta läkaren – utan att hitta ett smartare sätt att avgöra vilka barn som verkligen behöver undersökas. Studien pågår 5–9 månader och avslutas i maj 2027.

Referens: Österbottens välfärdsområde

NYHETER

bedöma kvaliteten och tillgängligheten på de viktigaste gång- och cykellederna.

Vinteragenterna rapporterar sina observationer, och informationen används för att utveckla vinterunderhållet. Uppdraget kräver ingen extra motion eller särskilda resor – vanliga promenader, cykelturer och andra vardags- och fritidsresor räcker.

Inför den kommande vintern vill staden dessutom få en bredare bild av hur lätt eller svårt det är att ta sig fram. Därför välkomnas inte bara fotgängare och cyklister utan också personer som använder rullator eller rullstol samt personer med barnvagn. På så sätt kan tillgängligheten bedömas ur flera perspektiv.

Projektet är inte nytt. Vinteragenter har redan följt vinterunderhållet i Vasa under två vintersäsonger. Under säsongen 2025–2026 deltog hela 180 fotgängare och cyklister.

De nya agenterna får utbildning om vilka leder som ska bedömas och vilka kriterier som ska användas. Själva rapporteringen är enligt staden snabb och enkel.

Vinteragentverksamheten ingår i Vasas cykelallians. GRK ansvarar för entreprenaden för det effektiviserade vinterunderhållet, medan Sitowise mäter kundnöjdheten med hjälp av vinteragenterna. Vasa stad ansvarar för utbildningar och eventuella träffar.

Den som vill delta ska ansöka senast 20 september 2026. Bland aktiva vinteragenter lottas presentkort ut varje månad.

Referens: Vasa stad

JORMA PANULA

Legendarisk mästare kallar igen: Jubileumstävling lockar Europas mest lovande dirigenter till Vasa 2027!

I Vasa stadshus festsal ska den klassiska musikens framtid ljuda igen. Den X Jorma Panula International Conducting Competition arrangeras för tionde gången 31 augusti – 4 september 2027 – och det är en jubileumstävling!

Tävlingen, som räknas till de mest prestigefyllda i Europa, har hållits sedan 1999 vart tredje år. Dirigenten, kompositören och akademikern Jorma Panula (född 1930) har varit konstnärlig ledare och juryordförande från början. Den 96-årige mästaren fortsätter sitt aktiva arbete och bjuder nu åter in unga talanger till Vasa. 20 deltagare under 40 år från EU-länder, Storbritannien, Schweiz, Norge och Island väljs ut. Ansökningsperioden är 1.12.2026–28.2.2027. 2024 kom cirka 150 ansökningar från elva länder. Orkestrarna är Vasa stadsorkester och Jyväskylä Sinfonia.

WASA DAGBLAD
Nästan allt Du behöver veta
på 14 sidor
vpress.fi

BOTNIA INDUSTRIAL DAY

Gigantiska industriinvesteringar för med sig ett nytt industrievenemang till Vasa – Botnias industridag 8.9.2026 bjuder in dig att delta i tillväxtens hjärta!

Österbotten bubblar av industrins kraft. Datacenterinvesteringar värda hundratals miljoner euro och miljardprojekt i energiklustret kommer att förvandla västkusten till Finlands snabbast växande industriområde. Nu samlas dessa möjligheter under ett och samma tak: Botnias industridag hålls tisdagen den 8 september 2026 i Vasas stadshus från kl. 9.00 till 17.00.

En dag. Äkta information. Äkta möten. Äkta möjligheter.

Evenemanget samlar människor, projekt och teknologier som formar industriell tillväxt, energiomställning och infrastruktur. Det finns redan mer än 180 företag verksamma i EnergyVaasa-området och sysselsätter över 13 000 yrkespersoner. Investeringar på 1,9 miljarder euro planeras för regionen till 2030. Det här är platsen där framtiden skapas nu.

Varför Botnia Industrial Day?

Deltagaren sparar tid: de viktigaste beslutsfattare, projektledarna och experterna inom området finns under samma tak. Du får nya marknadsinsikter om energiomställningen, smarta industrier och datacenter. Du hör inte om förändringen efteråt

– du är där den sker.

Teman täcker ett brett spektrum: förnybar energi, batteriindustri och energilagring, smart industri och AI, elkraftteknik, hamnar och logistik, industriella tjänster, försörjningstrygghet samt datacenter och digital infrastruktur.

Det första evenemanget 2025 samlade redan omkring femhundra yrkesverksamma till Vaasas stadshus. Responsen var entusiastisk: värdefulla möten, experttal och paneler gav precis det som förväntades. Nu bygger 2026 års evenemang på samma positiva anda.

Gratis registrering för yrkesverksamma gör det enkelt att delta. Utställare kommer att kunna presentera sina lösningar mitt i ett växande ekosystem. Partners inkluderar Danfoss, Hitachi Energy, VEO och Wärtsilä – några av branschens största namn.

Österbotten är inte längre bara en del av Finland – det är en av tillväxtmotorerna inom europeisk industri. Om du vill vara involverad i framtida projekt är den 8 september 2026 dagen då du bör vara närvarande i Vasas stadshus.

Följ med oss i att bygga hållbar tillväxt och en konkurrenskraftig bransch!

Källa: <https://botniaindustrialday.expo-mark.fi/>

Samtidigt hålls MINIKAPU-tävlingen för unga dirigenter (under 20 år) för andra gången 1–4 september 2027. Den är öppen för finländska och utländska studenter bosatta i Finland. Syftet är att väcka intresse för dirigentyrket och öppna dörrar för unga talanger. Vasa stadshus festsal är en historisk plats med konserter sedan 1883. Tävligen stärker Vasas position som klassisk musikstad och lockar internationella gäster. I juryn sitter förutom Panula bland andra Sian Edwards (Storbritannien), Bjarte Engeset (Norge), Anna-Maria Helsing (Finland) och Pietro Rizzo (Italien).
Källa: panulacompetition.fi

VASA

Vasas salutorget får nytt liv – stor förvandling börjar nästa vår

Illustration: LOCI landskapsarkitekter

Vasas hjärta ska få ett rejält lyft. Om stadsmiljönämnden ger grönt ljus den 9 september kan förberedelserna börja inför en omfattande förnyelse av salutorget. Byggstarten är planerad till våren 2027 och hela projektet ska genomföras i etapper fram till 2029.

Målet är att göra torget till något mer än en plats för torghandel – ett gemensamt vardagsrum för Vasaborna. Här planeras nya lek- och vistelseplatser, planteringar, mer belysning, gungor och olika spelinspirerade aktiviteter. Samtidigt bevaras den livliga torgförsäljningen.

Tillgängligheten ska förbättras med bredare och tillgängliga gångytor, och cykelparkering samt kollektivtrafikens hållplatser får större uppmärksamhet. Planen reserverar också plats för nya torgpaviljonger, där det exempelvis kan finnas café, tillgänglig toalett och förråd för torghandlarna.

Första spadtaget vid Hovrättsplanaden

Arbetet börjar våren 2027 på Hovrättsplanaden. Där kommer bland annat nya planteringar och mindre ”rum” för vistelse att skapas. En särskild detalj blir en stenläggning med ett mönster som föreställer Vasas skärgård enligt den verkliga kartan.

År 2028 står Nedre torget i tur, med aktiviteter för ungdomar och nya kollektivtrafikhållplatser. År 2029 förnyas Övre torget med en skärgårdsinspirerad lekplats för barn.

Planerna bygger på det vinnande tävlingsbidraget ”Vaasan helmi – Vasas pärla” från 2022. Invånarnas synpunkter har också påverkat slutresultatet. Bland annat slopades den tidigare planerade dimlekinstallationen på grund av tekniska svårigheter och kostnader.

Från traditionell marknadsplats till levande stadsrum – Vasas salutorget är på väg mot en helt ny era.
Källa: Vasa stad, 4.9.2026.

GALLERIVECKAN

Konsten kommer nära – National Gallery Week öppnar dörrar till 72 gallerier Ett galleri från Vasa finns med

Audiogalleria_Galleriaviikko2025 Foto: Vesa Ranta

I september händer något ovanligt i Finland. Du behöver inte resa till ett museum eller köpa biljett till konst – gallerierna öppnas över hela landet.

Finländsk bildkonst kommer att ha sin egen temavecka i september, då den nationella Galleriveckan hålls från 21 till 27 september 2026. I år kommer evenemanget, som hålls för andra gången, att spridas till så många som 23 orter och 72 konstgallerier.

Målet är ambitiöst men lätt att förstå: målet är att föra konsten närmare vanliga finländare.

Arrangörerna av Gallery Week påminner oss om att det inte krävs kunskap om konsthistoria, fina termer eller en färdig åsikt för att gå in i ett galleri. Det räcker att vara nyfiken.

”Du kan komma och se, uppleva och tolka konst från din egen utgångspunkt,” säger evenemangsarrangörerna.

Förutom utställningar kommer det att finnas överraskningar

Under veckan kommer gallerierna, utöver utställningar, att organisera konstnärsmöten, workshops, föreläsningar, konserter, vernissager och guidade turer, bland annat. Evenemangskalendern inkluderar till exempel en föreläsning av kuratorn Anna Kortelainen i Järvenpää och en experimentell workshop i Kemi med fokus på biomaterial tillverkat av äggskal.

Fokus har också lagts på tillgänglighet. I Lahti kommer galleriet Uusi Kipinä att arrangera en utställningsturné med teckenspråk lördagen den 26 september kl. 13.00.

En av de intressanta aspekterna av Gallery Week är dess mångsidighet. Under samma vecka kan du titta förbi traditionell målning, delta i en workshop eller lära känna experimentell samtidskonst.

Och bäst av allt: som regel är inträdet till konstatställningar och evenemang gratis.

Galleriveckan skapades för första gången 2025. Vid den tiden deltog mer än 70 gallerier i evenemanget, och programmet inkluderade över hundra utställningar och många andra evenemang.

Evenemanget 2026 koordineras av Muu, Finlands Skulptörförbund, Finska Grafikerförbundet, Finska Målarförbundet och Finska Föreningen för Fotografiska Konstnärer. Galleriveckan organiseras med stöd av Konst- och kulturavdelningen.

Så under sista veckan

i september bör du göra ett litet test: gå in i galleriet även om du inte ser dig själv som en konstmänniska.

Du kan bli förvånad över vad du hittar på vägen – och ännu mer över vad verket väcker i ditt eget sinne.

Tid: 21.–27.9.2026
Plats: 23 platser i Finland, 72 gallerier
Entréavgift: fri entré till utställningar och evenemang

Källa: Gallery Week

Ett Vasa-galleri får sitt egen strålkastarljus – Fringe öppnar sina dörrar under Galleriveckan
Det är värt att besöka Smedsbyvgen i Vasa i slutet av september. Fringe Gallery deltar i den nationella Gallery Week och erbjuder en inblick i den mer experimentella samtidskonstvärlden.

När den nationella Gallery Week startar den 21 september 2026 kommer även Vaasa-baserade Fringe att vara närvarande. Galleriet är en av de mer än 70 deltagarna i Finnish Gallery Week och tillför evenemanget ett eget, starkt experimentellt perspektiv.

The Fringe ligger på Sepänkyläntie 2, Vasa, och verkar i samarbete med Filmverkstaden. Galleriets fokus ligger på samtidskonst, särskilt experimentell film, alternativ fotografi, rörlig bild och installationer.

Så det är inte bara ett

vanligt galleri.

Fringe beskriver sig själv som ett konstnärslett galleri som djärvt söker konstens periferi och nya sätt att kombinera fotografi, film, ljus och material, till exempel. Förutom utställningar arrangerar galleriet även filmvisningar, ljudkonst, liveframträdanden, konstnärstal och föreläsningar.

På lördag, låt oss ta en titt bakom kulisserna

Vasa-programmet under Galleriveckan inkluderar ett särskilt intressant evenemang.

Lördagen den 26 september från kl. 14.00 till 14.45 bjuder Fringe in allmänheten till en kort rundtur bakom kulisserna i galleriet. Rundturen kommer att inkludera en separatutställning av bildkonstnären och experimentfilmskaparen Paola Guzmán Figueroa.

Syftet med evenemanget är att ge publiken en närmare inblick i vad som händer i galleriet – och vilken typ av konst som skapas och presenteras inom dess väggar.

The Fringe aktiviteter passar väl in i idén med Galleriveckan: du kan komma till galleriet utan förkunskap och låta verken överraska dig.

Källa: Fringe Gallery

VASA

Nya cykelservicestationer – fixa cykeln på vägen

Tre nya cykelservicestationer har öppnats i Vasa. Här kan du gratis pumpa däck, dra åt muttrar och göra mindre justeringar mitt under turen. Verktygen sitter fast med vajer och områdena har kameraövervakning. Stationerna finns vid: • Metviksparken (Träskgatan 11, intill Café Metviken) • Strampens parkering i Inre hamnen (Strandgatan 7) • Cykelgaraget vid Resecentret (Bangatan 14) Cykeln hängs upp i ett reparationsställ för bekväm service. En satsning som svarar på invånarnas önskemål och gör cykling ännu smidigare.

Källa: vaasa.fi

KORSHOLM

Hållbarhetskväll med smak av Korsholm – lokala råvaror står i centrum

Kan en kväll med god mat också bli en lektion i framtidens hållbara val? Det hoppas Korsholms kommun när det allra första Hållbarhetsforumet arrangeras den 24 september.

Forumet hålls klockan 18–19.30 i D-aulan på Korsholms bildnarscampus och är en del av kommunens hållbarhetsarbete under Hållbarhetsveckan.

Årets tema är mat. Under rubriken ”Matprat” diskuteras varför ekologiska och närproducerade råvaror kan vara intressanta val – men också vilka utmaningar som finns. Frågan belyses från flera håll: lantbruket, kommunens mat-service, restaurangbranschen, skolträdgårdarna och den lokala livsmedelsproduktionen.

Bland deltagarna finns SLC vd Anna Bertills, Korsholms kosthållschef Marcus Åkerblom, restaurangägaren Emmelie Norrgård, projektsakkunniga Ulrica Taylor och den lokala ekoproducenten Tobias Mara. Kvällen avslutas med en paneldiskussion.

Och det blir inte bara prat. Stormossen ordnar en lekfull sorteringsutmaning och berättar om förändringarna i avfallshanteringen 2027. Dessutom delas priset Årets hållbarhetsgärning 2026 ut.

Kvällens kanske godaste överraskning blir smakprover tillredda av råvaror från kommunens skolträdgårdar.

Hållbarhet på Korsholmsvis: konkret, lokalt – och gärna med något gott på tallriken.

Referens: Korsholms kommun

NYHETER

FÖRSVARSMAKTEN

Finlands framtida säkerhetsmiljö 2040: en värld av oro – och ett Ryssland som fortsätter utmana

Finlands försvarsforskning tecknar en dyster men klarsynt bild av framtiden i rapporten Era of Unrest: Finnish Future Operating Environment 2040, publicerad av Puolustusvoimien tutkimuslaitos 2026.

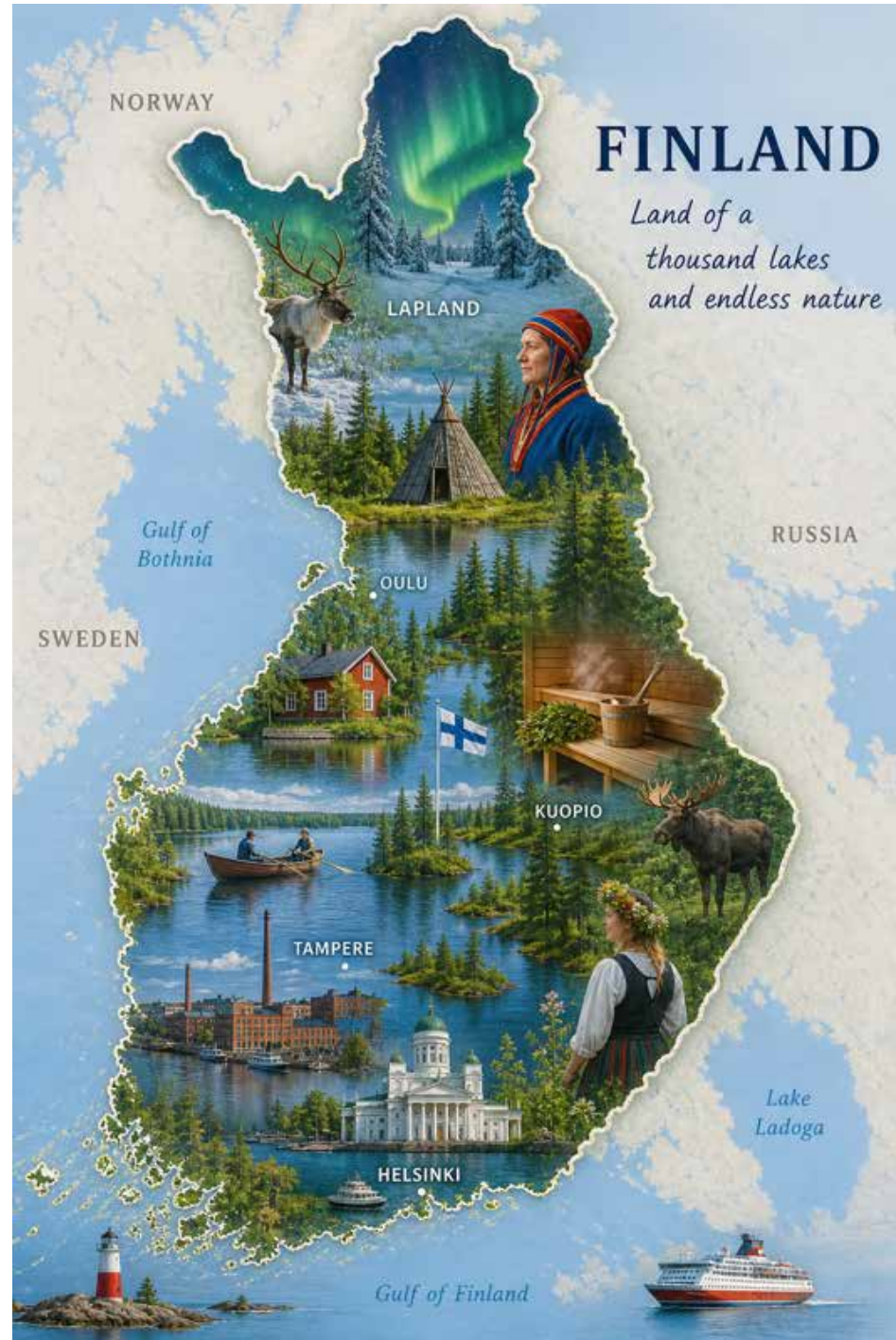
Studien bygger på omfattande nationella och internationella workshops och analyser av globala säkerhetstrender. Den fungerar som en fortsättning på den tidigare strategiska framtidsstudien 2044 och försöker besvara tre centrala frågor: vilka krafter formar Finlands säkerhetsmiljö, hur dessa förändringar påverkar landet, och hur Finland kan manövrera i en allt mer osäker värld.

Rapporten identifierar fem stora drivkrafter: stormaktsrivalitet, hot i närområdet, allianser och partnerskap, förändringar i krigföring och militär teknologi samt samhälle och totalförvar. Dessa delas upp i 21 konkreta fenomen som tillsammans formar Finlands handlingsutrymme fram till 2040.

Ryssland i fokus – sidan 14: "Russia's great power aspirations"

En av rapportens mest centrala och skarpaste delar finns på sidan 14, där forskarna analyserar Rysslands fortsatta stormaktsambitioner. Trots kriget i Ukraina och stora förluster i både materiel och internationellt anseende bedöms Ryssland inte överge sin långsiktiga strategi: att ses som en global makt med rätt att forma sin egen intressesfär.

Rapporten slår fast att Ryssland inte kommer att följa internationella regler eller normer. Istället fortsätter landet att sträva efter inflytande genom militär styrka, politisk press och destabilisering av grannländer. Möjliga expansionsriktningar inkluderar tidigare sovjetrepubliker, delar av Balkan – och i vissa scenarier även Norra Europa.

Forskarna varnar för att Ryssland kan försöka utnyttja en framtida försvagning av USA:s engagemang i Europa. Om Washington i högre grad fokuserar på Asien kan Moskva se en chans att stärka sin position i Europa, särskilt i områden där NATO:s närvaro är splittrad eller politiskt omstridd.

Trots att kriget i Ukraina binder stora resurser bedöms Ryssland fortsätta återuppbygga sin

militära kapacitet. Ekonomiska begränsningar bromsar processen, men stoppar den inte. Kärnvapen förblir en central del av landets självbild som stormakt, och moderniseringsring av styrkorna fortsätter även under svåra ekonomiska förhållanden.

Rapporten lyfter också fram en viktig paradox: satsningar på militär upprustning kan skapa intern instabilitet – men kan samtidigt stärka den ryska regimens grepp om befolkningen, om stormaktsstatus uppfattas som ett nationellt mål värt uppoffringar.

Slutsats: Finland måste navigera i en värld utan tydliga regler

Studien målar upp en framtid där osäkerhet, snabb förändring och

geopolitisk turbulens är norm. Finland måste därför undvika kortsiktiga reaktioner och istället bygga ett försvarssystem som fungerar i gränszonen mellan krig och fred – en zon där Ryssland redan opererar.

Som NATO medlem har Finland större möjligheter att påverka sin framtid, men också ett större ansvar. Stormaktsrivalitet, teknologiska språng och klimatförändringar gör att landet måste vara berett på flera parallella kriser.

Referens: Puolustusvoimien tutkimuslaitos, Era of Unrest: Finnish Future Operating Environment 2040 (2026).

NYHETER

MALAX

Kulturträffar startar i Sydösterbotten – första mötet i Malax

Kulturaktörer i Kaskö, Korsnäs, Kristinestad, Malax och Närpes får nu en gemensam mötesplats. Regelbundna träffar ordnas varannan månad i de olika kommunerna.

Premiärträffen hålls måndagen den 7 september klockan 9–11 på Malakta i Malax. På programmet: riksdagsledamot Mikko Ollikainen, presentation av aktuella projekt och gemensam diskussion. Morgonkaffe serveras.

Mer information finns via Facebook-evenemanget. Välkommen att bygga nätverk och samarbeten!

Källa: malax.fi

MALAX

Jubileum i Malax: Världsarvet Kvarken fyller 20 – nu fylls Bergö av äventyr!

I september sprakar det till i Malax när världsarvet Kvarken firar 20 år med en fullspäckad jubileumsvecka. Den unika skärgården, som tillsammans med Höga Kusten i Sverige står på Unescos lista sedan 2006, bjuder på allt från vandring och föreläsningar till vikingaskepp och rymningsspel. Hela perioden 12–20 september finns en tipsrunda längs den 3,5 kilometer långa södra Bergö-vandringsleden. Alla åldrar kan delta och tävla om fina priser.

Måndagen den 14 september visar fotografen Rasmus Söderholm bilder under "Kultur och natur – Kvarken 20 år" i Bergö församlingshem. Onsdagen den 16 september berättar Per-Erik Berglund om farleder, lots- och livräddningsstationer på samma plats. Båda tillfällena är gratis och öppna för alla. Tisdagen den 15 september föreläser Ann-Sofi Backgren om "Starke prästen" och torsdagen den 17 september visar Christoffer Björklund "Kvarken i ord och bild" i Malax kommungård. Båda kostar 15 euro och kräver anmälan via Malax-Korsnäs medborgar-institut.

Fredagen den 18 september blir det aktivitetseftermiddag vid Bredhällan med vikingaskeppet Stormögha, ny pontonbastu, rymningsspelet "The Eagle has Landed" och mini-golf. Lördagen den 19 september hålls Bergö skärgårdsmarknad och söndagen den 20 september guidad tur med naturguide Tuija Warén.

Kom och fira vårt gemensamma unika arv!

Källa: malax.fi

Närmare uppgifter och anmälningar: <https://www.malax.fi/nyheter/fira-varldsarvsveckan-i-malax-1220-9>

AI

AI

EU publicerar informativa ikoner – ska avslöja AI-innehåll i hela Europa

PÖLEN

Programmet för Pölen är färdigt: det utlovas magi, äventyr, musik och bläckfiskar

Evenemangshelheten Pölen - Barnens kulturveckor, som produceras av Vasa stads kultur- och bibliotekstjänster bjuder igen på många aktiviteter och upplevelser för barnfamiljer under hela oktober.

Pölen är fylld med workshoppar, barnkonst, konserter, dans och sång, sagostunder och museirundvandringar. Pölens program ordnas för barnfamiljer, småbarnspedagogiken och åk 1-6 i olika delar av staden. Största delen av programmet är avgiftsfritt.

Magisk invigning 1.10 kl. 17-19.30 på huvudbiblioteket

Pölen inleds 1.10 på förmiddagen med Trollkarlen Karis öppningsturné för eleverna i Suvilahden koulu och barnen i Teeriniemen päiväkoti. Turnén bjuder kulturtjänsterna på. På Vasas museers förevenemang kan daghem och skolor delta i konstworkshoppar.

På invigningsevenemanget för hela familjen 1.10 kl. 17.00-19.30 på huvudbiblioteket uppträder Trollkarlen Kari kl. 18.00. I invigningsprogrammet ingår dessutom dans, öppning av Studio Pölen, rymningsspelet I stormens öga och många andra trevliga program.

Under invigningen presenteras TaiKons gemenskapskonstverk och i det kan man delta under hela Pölen. På huvudbibliotekets barnavdelning firas på många olika sätt Nalle Puhs 100-åriga resa. Skrivkampanjen En liten ramsa, som hör till den verksamhet som ordnas av välfärdsenheten, bjuder in till att göra ramsor. Gott humör ger olika uppgiftspunkter på bibliotekets gård och så går det också att lämna ett flaskpostmeddelande till biblioteket.

Namntävling för havsvidundret och Valfabetet - Vasas eget alfabet

Eleverna i Kristillinen koulu gjorde senaste år en fin maskot till Pölen, ett havsvidunder som var fem meter högt. Namntävlingen för havsvidundret öppnas 1.10 och den avslutas 15.10. Mellan deltagarna utlottas bokpriser.

Havsvidundrets namnsdagsfest firas vid ett evenemang för hela familjen lördag 17.10 kl. 10.30-13.00 i Dramasalen på huvudbiblioteket i form av historieberättande och havsäventyr både inom och utomhus.

När Vasa fyller 420 år är det dags att skapa ett eget alfabet för Vasa. Därför sammanställs 2.10 kl. 14.00-16.30 tillsammans

ett Valfabet i Dramasalen på huvudbiblioteket.

I Studio Pölen trivs hela familjen

Under oktober månad kan man måla på egen hand i Studio Pölen (i Matilda-rummet), som är öppet under bibliotekets öppettider. Där visas daghemmen Hamnparkens och Lilla Kaserns och ungdomsservicens sommarkonstnärers verk och dekorationer. I Studio Pölen finns dessutom möjlighet att skapa konst på egen hand eller spela Pölen-brädspelet, som eleverna i Hietalahden koulu har utvecklat. Man kan också lösa rymningsspelet I stormens öga, som planerats av klass 6 A i Länsimetsän koulu.

Sång i Pölen: allsångskväll med barnsånger

Pölen bjuder också in till att sjunga barnsånger tillsammans. Dragspelerkan Aila Ala-Aho leder allsången under höstlovet 15.10 kl. 18-19.30 i Dramasalen på stadsbiblioteket. Då pysslas också rytminstrument ihop, så det lönar sig att ta med en egen liten burk.

Konstplask - lördagar för barnfamiljer på huvudbiblioteket

Konstplasken bjuder på oförglömliga kulturupplevelser för barnfamiljer.

3.10 kl. 10.30-13.00 be-

kantar vi oss tillsammans med näbbmusen Vips med höstkogen och dess djur och växter. Vid Kvar-kens naturskolas uppgiftspunkter är det aktiviteter inne och ute.

10.10 kl. 10.30 och kl. 12.00 under konserterna Pölens rytmer får deltagarna bekanta sig med speciella instrument och spelsätt under ledning av multiinstrumentalist Julius Rantala: kl. 10.30 presenteras konserten på finska och svenska och kl. 12 på engelska. I en workshop kan man mysa med vattenmålning.

Målet med Pölen är att erbjuda barn och familjer en möjlighet att skapa och uppleva konst. Ett omfattande nätverk av aktörer som har verksamhet för barn och familjer är med om att planera och genomföra programmet. Dessutom deltar småbarnspedagogiken och skolor i genomförandet av Pölen och till dem riktas också programutbud. I Studio Pölens Önskepöl kan hälsningar och önskemål lämnas in för kommande Pölar.

Hela programmet publiceras på Vasa stads kulturtjänsters sidor: vasa.fi/pol.

Vasa stad, pressmeddelande 28.8.26

Grundläggande ikon	När AI var involverad i skapandet av djupt falskt innehåll (bild, ljud, video) eller publicerad text eller när en anpassad textetikett eller ett interaktivt andra lager implementeras	Deep fake video med textetiketten "voices generated with" följt av den grundläggande ikonen
Helt AI-genererad	När hela det djupförfälskade innehållet (bild, ljud, video) eller texten är helt genererad av AI utan mänskligt skapade element eller mänsklig redaktionell kontroll (förutom att fråga)	Helt AI-genererade djupa falska videor med politiker eller fiktiva händelser Helt AI-komponerad musik eller konst* AI-genererade nyhetssammanfattningar
Delvis AI-modifierat	När befintligt, mänskligt skapat innehåll delvis ändrades med AI förvandlades det till en djup falsk eller text om frågor av allmänt intresse	Ett ansikte i ett autentiskt fotografi byts ut mot ett ansikte av en politiker som använder AI Autentiska fotografier av en tom lägenhet är inredda med hjälp av AI

Nya symboler kommer snart att synas överallt i Europa - från sociala medier till nyhetsartiklar. EU-kommissionen har lanserat ett helt batteri av officiella AI-ikoner som ska avslöja när text, bild, ljud eller video är helt eller delvis genererat av artificiell intelligens. Det är ett historiskt steg i kampen mot deepfakes och digital manipulation.

Ikonerna, som finns i fyra varianter, är resultatet av omfattande användartester. EU vill att varje europé omedelbart ska kunna se om ett innehåll är äkta eller skapat av en algoritm. "Tydlighet är vårt starkaste vapen mot desinformation", säger en tjänsteman vid AI Act Service Desk.

Reglerna är en del av den nya AI-akten, som kräver att allt AI-genererat material som kan påverka allmänheten ska märkas tydligt. Det gäller särskilt deepfakes - manipulerade videor eller bilder som kan få vem som helst att tro på falska händelser eller uttalanden. Ikonerna ska placeras direkt på innehållet, synas vid delning och kunna läsas av tekniska hjälpmedel.

KONST

ATENEUM 18.8.2026-8.8.2027

Elga Sesemann återvänder - den bortglömda modernisten tar plats på Ateneum

En konstnär som en gång väckte sensation men senare hamnade i skuggan får nu sin stora revansch. På tisdag öppnar Ateneum en omfattande utställning med Elga Sesemann (1922-2007) - den första delen i museets nya serie Moderna klassiker.

NYHETER

WASA TEATER

Teater i ett helt år för 26 euro – Wasa Teater satsar på unga

Tänk dig att kunna gå på teater om och om igen under ett helt år – för ungefär priset av en vanlig kväll ute. För alla som är 26 år eller yngre.

Teaterbesöket behöver inte längre vara något man gör en gång med skolan och sedan glömmar bort. Wasa Teater i Vasa lanserar satsningen ”26 under, ett personligt teater-pass som ger unga möjl

Prislappen?

26 euro.

Satsningen presenterades den 12 juni 2026 och riktar sig till alla som är 26 år eller yngre. Passet gäller i ett år från registreringen och köps i Wasa Teaters biljettkassa före det f

En biljett kan bli många teaterkvällar

Det är

Vill du se samma föreställning två gånger? Det går.

Vill du upptäcka en helt annan pjäs nästa månad? Det går också.

Gästspel omfattar däremot inte av passet.

Wasa Teaters teaterchef Linda Zilliacus beskriver satsningen som ett sätt att skapa en vana hos den yngre publiken

och få unga att känna att teatern är deras plats, inte bara en plats man besöker med skolan.

Och du behöver inte gå ensam

Teater är förstås också en social upplevelse. Därför ingår en extra morot: den som har 26 under 26 kan ta med en kompis som också är 26 år eller yngre för 10 euro per föreställning. Kompisbiljetten köps i biljettkassan.

Passet kan dessutom köpas som present, exempelvis till en student, födelsedag eller jul.

Ett försök att bygga framtidens publik

Bakom initiativet finns också en större fråga. Wasa Teater uppger att den typiska unga besökaren i dag endast ser ungefär en föreställning per år. Sa

”26 under 26” blir

Och för 26 euro

Plats: Wasa Teater, Sa
Gäller: ett år från registreringen

Målgrupp: personer som är 26 år

Pris: 26 euro

Kompisbiljett: 10 euro per föreställning för en vän som är 26 år eller yngre

Köp/registrering: Wasa Teaters biljettkassa före första teaterbesöket.

Källa: Wasa Teater – ”26 under 26”

Bilder: Wasa Teater

1970-talet gör comeback på Wasa Teater – skratt, konflikter och kärlek i samma kollektiv

Vad händer när stora ideal möter små vardagsproblem? Det blir både kaos, humor och känslor när Wasa Teater tar publiken tillbaka till 1970-talet.

Den 19 september får ”Tillsammans” premiär på Wasa Teaters stora scen i Vasa. Föreställningen bygger på Lukas Moodyssons berättelse och har dramatiserats för scen av Maria Lundström. Här flyttar publiken till ett bostadskollektiv i en Stockholmsförort – mitt i 1970-talets idealism, musik, mode och samhällsdebatt.

Alla vill förändra världen – men ingen kommer överens

I kollektivet finns stora drömmar om ett annat sätt att leva. Men när människor med olika personligheter och livsval ska dela vardagen

uppstår snart konflikter.

Kärlek, ensamhet, solidaritet och besvikelser blandas i en berättelse som samtidigt blickar tillbaka och ställer en högst aktuell fråga:

Hur ska vi egentligen leva tillsammans?

Föreställningen använder en filmisk berättarteknik där flera situationer kan pågå samtidigt och vävas ihop. Resultatet blir en blandning av komedi och drama, där 1970-talets frågor på många sätt känns förvånansvärt moderna.

En tidsresa med både skratt och allvar

”Tillsammans” spelas på svenska och textas till svenska, finska och engelska. Föreställningen är cirka 2,5 timmar inklusive paus och rekommenderade för vuxna samt inte för barn under 13 år.

Spelperioden är 18 september–30 oktober 2026. Premiären äger rum 19 september klockan 18.00 på Stora scenen, Wasa Teater, Sandögatan 7 i Vasa. Det finns dessutom föreställningar från den 18 september klockan 19.00.

Och kanske är det bara där föreställningen träffar rätt: bakom 70-talets färgstarka yta finns frågor som fortfarande följer oss.

Källa: Wasa Teater – Tillsammans

NYHETER

Elga Sesemann: Omakuva (1946), Kansallisgallerian kokoelma / Ateneumin taidemuseo

Bild: Kansallisgalleria / Yehia Eweis

Sesemann var redan 23 år när hennes första separatutställning i Helsingfors 1945 väckte uppmärksamhet. Kritiker jämförde den unga konstnärens starka färger och personliga uttryck med bland andra Edvard Munch och Helene Schjerfbeck. Ändå blev hon länge mindre känd än många av sina samtida. Nu vill Ateneum ändra på den saken.

Utställningen omfattar omkring 80 verk från Ateneums och Finlands Nationalgalleris samlingar samt museer och privata samlingar. Den första presentationen visar omkring 50 verk.

Elga Sesemann: Kahvilassa (1945). Kansallisgallerian kokoelma / Ateneumin taidemuseo Bild: Kansallisgalleria / Hannu Aaltonen

Sesemanns konst är ofta mörk, drömlig och gåtfull. Hon målade människor, landskap och interiörer där tomma rum, ensamma figurer och bleka blickar skapar en känsla av melankoli. Viktiga teman var hennes barndom i Viborg, evakueringen under kriget och erfarenheten av att tvingas lämna sitt hem.

Efter makens död återkom fåglar, änglar och vingar allt oftare i hennes målningar. Just denna blandning av sorg, minne och mystik gör Sesemanns konst förvånansvärt aktuell också i dag.

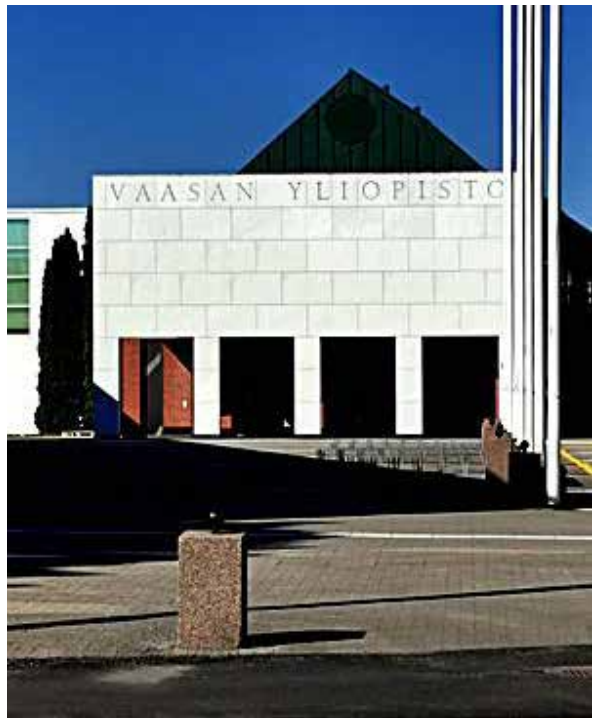
Plats: Ateneum, Brunnsgatan 2, Helsingfors. Tid: 18.8.2026–8.8.2027.

Referens: Ateneum / Finlands Nationalgalleri.

UNIVERSITET

VASA UNIVERSITET

När krisen slår till kan Finland behöva sina frivilliga – Vasa leder storsatsning

Vad händer när samhället skakas av en allvarlig kris? Då är det inte bara myndigheterna som måste vara redo. Tusentals frivilliga och föreningar kan bli en avgörande resurs.

Nu ska deras betydelse undersökas i en ny nationell forskningssatsning som leds av Vasa universitet. Projektet KAMUT har beställts av statsrådets kansli och ska analysera hur medborgarorganisationer kan bidra till Finlands övergripande säkerhet och krisberedskap.

I forskningskonsortiet ingår Vasa universitet, Laurea yrkeshögskola, VTT, Pellervo ekonomiska forskningsinstitut PTT och Lapplands universitet.

Forskarna vill bland annat ta reda på när organisationerna kan hjälpa myndigheterna, hur deras beredskap fungerar och vilka resurser som faktiskt finns tillgängliga när krisen kommer. Även det ekonomiska värdet av organisationernas insatser ska bedömas.

En viktig fråga är också juridiken: vilka möjligheter och gränser sätter grundlagen för frivilligorganisationernas deltagande?

Projektet kombinerar dokumentstudier, intervjuer, enkäter och workshoppar. Resultaten ska kunna användas när Finland utvecklar sin beredskap inför framtida störningar och kriser.

Projektet inleddes i juni 2026 och pågår till juni 2027. Arbetet leds av forskningsdirektör Petri Uusikylä vid Vasa universitet.

Tid och plats: Forskningsprojektet pågår nationellt juni 2026–juni 2027, med Vasa universitet som koordinerande universitet.
Källa: Vasa universitet

VASA UNIVERSITET

Kan ett spel hjälpa Finland att klara nästa kris? Ja – åtminstone är det tanken bakom ett nytt samarbete mellan Vasa universitet och För-

svarshögskolan.

Den 12 augusti undertecknade universitetens rektorer ett samarbetsavtal i Vasa. Målet är långsiktigt samarbete inom forskning, utbildning och utveckling av nationella och internationella nätverk.

Det första konkreta projektet heter T-REX – Training, Research and Exercise. Det handlar om att utveckla en spel- och utbildningsmiljö där olika kriser och störningar kan simuleras. Studenter, forskare och beslutsfattare ska kunna träna på att fatta beslut när situationen förändras snabbt och informationen är ofullständig.

Det är alltså inte fråga om datorspel för underhållning. Spel och simuleringar används som avancerade verktyg för att testa strategier, upptäcka svaga länkar och se vilka konsekvenser olika beslut kan få.

Försvårshögskolan bidrar framför allt med kunskap om försvar, krigsspel och militära simuleringar. Vasa universitet har stark kompetens inom bland annat resiliens, beredskap, ledarskap, ekonomi och teknologi.

T-REX ska också kunna användas inom Vasa universitets nya internationella magisterprogram Beredskap och resiliens, som startar hösten 2026. Samarbetet intensifieras under hösten och målet är på sikt ett internationellt forsknings- och utbildningsnätverk.

Tid och plats: Samarbetsavtalet undertecknades i Vasa den 12 augusti 2026. T-REX-arbetet fortsätter under hösten 2026 och därefter.
Källa: Vasa universitet, 14.8.2026.

TAMMERFORS UNIVERSITET

Glöm det dyra biologiska ålderstestet? Vågen och måttbandet kan berätta mer

Bild: Sari Laapotti/Tammerfors universitet

Kan framtidens hälsa bedömas utan ett dyrt laboratorietest? Enligt en studie från Tammerfors universitet finns en förvånansvärt stor mängd information fortfarande tillgänglig med ganska vardagliga verktyg.

I studien förutsade kroppsmassindex, midjeomfång, rökning och alkoholkonsumtion senare sjuklighet hos medelålders personer bättre än de epigenetiska biologiska åldersmåten som ingick i studien. Epigenetiska så kallade biologiska klockor syftar till att uppskatta hur gamla de biologiska egenskaperna hos mänskliga celler och vävnader är. De erbjuds nu också till konsumenter, och testerna kan kosta hundratals euro.

Studien använde en omfattande LASERI-uppföljningsstudie. Studien inkluderade 1108 personer i åldern 34–49 år vid studiens början och följdes i 7–9

år.

Forskarnas budskap är ganska jordnära: innan du betalar för en avancerad biologisk åldersmätning kan du vilja titta på din vikt, midja och livsstil.

Källa: Tammerfors universitet, 18.8.2026

ÅBO UNIVERSITET

Redan 20 000 insekter i tickbanken – slutet av sommaren kan bjuda på överraskningar

Finländare har redan skickat 20 000 fästingar till forskare. Åbos universitets samling av fästingbanker kommer att fortsätta till årets slut, men i slutet av sommaren är forskarna särskilt intresserade av fästingararter som är mer sällsynta i Finland.

Fokus ligger på fästingar av släktet Hyalomma och arten Dermacentor reticulatus, bland andra. Hyalommafästingar transporteras till Finland av flyttfåglar, till exempel. Under varma somrar kan individer överleva vidare i sin utveckling. Vuxna Hyalomma-exemplar observerades först i Helsingfors sommaren 2024.

Säsongen för fästingar fortsätter långt in på hösten, och antalet är ofta som högst i augusti och september. Det är därför upptäckterna som görs i slutet av sommaren också är viktiga för forskare.

En tick kan skickas för granskning enligt Tick Banks instruktioner. På så sätt kan den lilla varelsen hamna på forskarens skrivbord – och inte bara i sina egna strumpor.

Källa: Åbo universitet, 13.8.2026.

JYVÄSKYLÄ UNIVERSITET

Gångtempot avslöjar förvånansvärt mycket – raska äldre rör sig mer

Ett raskt steg verkar gå hand i hand med ett mer aktivt vardagsliv. En studie utförd av Jyväskyläs universitet följde cirka 300 75–85-åringar som bodde hemma i fyra år. Resultaten visade att energiförbrukningen vid fysisk aktivitet minskade med i genomsnitt cirka 17 procent under uppföljningen. Forskarna fann också ett samband mellan gånghastighet och vardagsaktivitet: de som gick snabbare var i genomsnitt mer aktiva än de som rörde sig långsammare.

Gånghastighet kan därför vara ett enkelt mått på funktionell kapacitet, även om det ensamt inte berättar hela sanningen. Miljön påverkar också hur lätt en person rör sig.

I studien mättes aktiviteten med sensorer kopplade till kroppen och med hjälp av hjärtfrekvensen. Puls-mätning kan också visa aktiviteter som bärande och lyftande, vilka inte alltid är synliga i en vanlig rörelsesensor.

Källa: Jyväskyläs universitet, 25.8.2026.

HAVTORN

Havtorn - världens hälsosammaste bär

Havtorn, den taggiga busken som växer på de karga stränderna hos oss, är en riktig superfood i naturen. Även om det inte är lika populärt som många andra inhemska bär är det en riktig vitaminbomb med fantastiska hälsofördelar.

Havtornens historia går långt tillbaka till Asien, där den länge har ansetts vara en värdefull medicinalväxt. Även om havtorn inte äts i stora mängder i Finland har den långsamt etablerat sig som ett av de hälsosammaste bären i världen.

Taggig men användbar

Havtorn (*Hippophae rhamnoides*) är infödd i Asien och har varit en viktig del av traditionell medicin i Kina och Ryssland. I Finland växer havtorn vilt främst vid Bottniska vikens kuster, där den trivs i steniga och soliga områden. Havtorn är en tvåbyggare, det vill säga han- och honblommorna finns i olika exemplar, vilket innebär att det måste finnas fruktbuskar nära buskarna som producerar bär för att pollineringen ska lyckas.

Havtorn är tålig och kräver mycket ljus för att växa, men den är inte näringskrävande. Bakterier som lever i dess rotknoppar binder kväve från luften, vilket hjälper busken att överleva under svåra förhållanden. Detta gör havtorn till en utmärkt växt för att binda jord på bland annat erosionsbenägna sluttningar.

Näringsvärden för havtorn – en hälsobomb

Havtorn är känt för sitt särskilt höga innehåll av C-vitamin. Hundra gram havtorn ger upp till 10-20 apelsiner C-vitamin, vilket gör det till en av de mest effektiva källorna till C-vitamin. Hälsobörderna med havtorn är dock inte begränsade till detta; Den är också rik på fleromättade fettsyror, som är viktiga för kardiovaskulär hälsa.

Havtornsolja, som utvinns ur bärets frön och skal, är särskilt näringsrik. Den är rik på vitamin E, som är en viktig antioxidant. Havtornsolja har visat sig sänka både total kolesterol och LDL-kolesterol, vilket gör den till ett bra komplement till en kost som främjar hjärthälsa. Dessutom har havtorn ett brett utbud av vitaminer, inklusive vitaminer i grupp A och B, samt mineraler som kalium, magnesium och järn.

Havtorn vid middagsbordet – mångsidiga användningsområden

Även om havtornsbär är kända för sina hälsofördelar är deras användning i hemköket fortfarande

ganska begränsad. Den syrliga smaken av havtorn kan vara utmanande för många, men när den hanteras på rätt sätt är den en mångsidig ingrediens för både söta och salta rätter. Det mest traditionella sättet att använda havtorn är att pressa saft ur den, men du bör också använda skal och frön. Skorporna innehåller mycket fibrer, och den återstående delen efter pressning kan till exempel blandas med bröddeg eller gröt.

Den syrliga smaken av havtorn passar perfekt med söta frukter som äpple eller persika. Den kan användas för att göra sylt och marmelad, eller blandas i smoothies för en extra boost. Dessutom är havtornspulver lätt att lägga till snacks, yoghurt eller milkshakes för att ge näringsämnen under hela dagen. Särskilt till vilträtter är havtorn en utmärkt smakkopp, och dess starka arom kompletterar de rika smakerna väl.

Det unika med havtorn

Även om havtorn inte äts i stora mängder är dess inverkan på hälsan betydande. Näringsämnena i havtornsbär utvecklas under en lång växtsäsong, vilket gör dem särskilt värdefulla. Innehållet av C-vitamin och antioxidanter i havtorn gör det till ett bär som inte bara är ett gott tillskott till kosten, utan också en riktig hälsobomb. Det hälsosammaste bäret i världen – en titel som havtorn förtjänar.

Även om det kan krävas lite mer ansträngning för att plocka och använda havtorn än andra bär, är dess fördelar värda ansträngningen. Det är ett bär som erbjuder mycket mer än bara en munbit – det är naturens eget apotek, fullt av styrka och vitalitet som hjälper till att upprätthålla hälsa och välbefinnande. Oavsett om det är en del av frukosten, mellanmålet eller middagen är havtorn ett bär som förtjänar en plats vid ditt middagsbord.

KLIMATFÖRÄNDRINGEN

KLI-FI-LITTERATUR

”Tänk om” – Maja Lundes ”Blå” målar upp en skrämmande nära framtid där Sydeuropa brinner och törstar

Spanjorerna flyr norrut. Bordeaux har blivit ett flyktingläger. Och vattnet räcker inte till oss alla. Maja Lundes roman "Blå" är klimatfiktionens mästerverkliga varningsrop – och den känns mer aktuell än någonsin.

Maja Lunde – norrman som skakade om världen

Maja Lunde är en norsk författare, manusförfattare och barnboks-författare bosatt i Oslo. Hennes genombrott som vuxenförfattare kom med den internationella succéromanen "Binas historia" (2015), som sålde i 150 000 exemplar i Norge och hela 400 000 i Tyskland. Det var startskottet för ett av den nordiska litteraturens mest ambitiösa projekt: Klimatkvartetten – fyra romaner som från olika vinklar skildrar klimatförändringarnas konsekvenser för mänskligheten.

"Blå" är den andra delen i kvartetten och publicerades 2017 på norska. Lunde har skrivit manus för film och tv, och givit ut flera böcker för barn och ungdom, bland annat serien Världens bästa gäng och Battle. Men det är klimatkvartetten som placerat henne bland Skandinavien mest lästa och respekterade samtidsförfattare.

Vad är kli-fi – och varför spelar det roll?

"Kli-fi" – klimatfiktion – är en litterär genre som vuxit explosionsartat under 2000-talet. Den skildrar klimatförändringarnas konsekvenser för individer, samhällen och ekosystem, ofta i en nära framtid som känns obehagligt trovärdig. Till skillnad från klassisk science fiction handlar kli-fi sällan om rymden eller robotar – den handlar om oss, om nu, om imorgon.

Genren räknar pionjärer som Barbara Kingsolvers "Flight Behaviour", Richard Powers "The Overstory" (Pulitzerprisen 2019) och Margaret Atwoods "MaddAddam"-trilogi bland sina föregångare. Men Lunde har givit genren

Maja Lunde 2023
Amrei-Marie
Creative Commons Attribution-Share Alike 4.0

ett omedelbart, mänskligt ansikte – och en berättarröst som bortom den klimatengagerade bokklubben till en bred allmänhet.

Handlingen: 2041 – Sydeuropa är ett inferno

Blå berättas i två tidsplan. I nutid – 2017 – får läsaren följa Signe, en miljöaktivist och ensamseglare som återvänder till sin hembygd för att göra en protestaktion. Hennes hembygd har förändrats, liksom klimatet. Glaciären Blåfonna är på väg att smälta bort, samtidigt som den huggs bort lite för lite och säljer som exklusivt till restauranger. Man-nen bakom affärsidén är Signes ungdomskärlek – och romanen bär på en djupt personlig historia om svek, kärlek och förlust.

I det parallella framtidsplanet – 2041 – har Spanien och södra Frankrike blivit öken. Samhället bryter samman. Folk flyr norrut. Flyktingläger upprättas för att hantera strömmen av klimatflyktingar, men töms gradvis på resurser under trycket från allt fler förtvivlade flyktingar.

David och hans dotter Lou har flytt till Bordeaux efter att deras hem förstörts i en fruktansvärd brand. De hoppas hitta Davids fru Anna och den nyfödde sonen August, från vilka de skilts åt. David kämpar för att vara stark för sin dotter när förråden i flyktinglägret börjar sina. Det enda som håller dem flytande i den fruktansvärda hettan och torkan är en övergiven segelbåt de hittat i närheten, med norska tillhörigheter ombord.

David och Lou – far och dotter mot världen

David är en man som känner sig för ung för att vara far, men som katastrofens omständigheter har gjort till det yttersta ansvariga ankaret för sin dotter. Romanen fokuserar på klimatförändringarnas verklighet genom ögonen på en far och en dotter. David är inte en hjälte i traditionell mening – han är rädd, tvivlar

på sig själv och gör misstag. Det är just detta som gör honom mänskligt trovärdig.

Lou är romanens starkaste röst – ett barn som ställer de frågor som är vuxna och som ser världen med en klarhet som gör ont. Hennes förhållande till sin far är romanens emotionella hjärta.

Signe – en äldre kamp, en evighetsfråga

Romanen börjar i nutid när den norska äldre kvinnan lastar sin segelbåt och ger sig av från Norge. Berättelsen om Signes uppväxt i en by vid en norsk fjord visar hur älven används för att bygga upp det moderna samhället och hur naturvärden närmast självklart får komma i andra hand.

Signe representerar den generation som visste – som kämpade, varnade och inte blev lyssnade på. Hennes historia är en av förlorad kärlek, förlust av naturen och av det personliga priset för att vara besatt av en rättfärdig sak. Parallellhistorien visar att Signe lastar sin båt med är och ger sig iväg – en symbolisk hantering vars mening klär sig gradvis under läsningens gång.

Sambandet mellan de två berättelserna – 2017 och 2041 – avslöjas långsamt och konstnärligt, på ett sätt som är typiskt för Lundes strukturella skicklighet.

Hur sannolikt är detta – egentligen?

Det smärtsamma svaret är: mycket sannolikt. FN:s klimatrappporter och alla klimatforskare som uttalat sig om saken varnar att det blir allt varmare och torrare i Sydeuropa. Sommaren 2023 härjade skogsbränder i Spanien, Grekland och södra Frankrike på ett sätt som verkade hämtas ur en dystopisk roman. Medelhavsländerna har redan upplevt rekordtorkor, massvakueringar och vattenbrist som skapar politiska konflikter. Lunde skriver inte spekulativt – hon skriver extrapolativt. Hon tar vetenskapliga prognoser och frågar: om detta fortsätter, hur ser 2041 ut? Svaret är skrämmande nära nuet.

"Blå", klimatfiktionens mästerverk

Jämfört med andra kli-fi-klassiker utmärker sig "Blå" på flera sätt. Det är lätt att tröttna i medieflödet på klimatfrågan, att bli blasé eller deprimerad. Därför är en bok som Blå extra viktig. Den innehåller mycket som är tänkvärt om jordens klimat, men Maja Lunde undviker varje antydning till moralpredikan eller skuldbeläggande.

Där Powers "The Overstory" är ekologiskt och intellektuellt djupdykande, är Lunde intimt mänskliga. Där Atwood är satirisk och dystopisk, är Lunde varm och sörjande. "Blå" är en "tänk om"-historia som lever kvar länge efter att man läst ut boken.

Det är klimatfiktionens styrka när den är som bäst: inte att skrämja till passivitet, utan att våga till insikt genom empati.

Maja Lunde: "Blå". Natur & Kultur, 2018. Översättning: Lotta Eklund.

HÄLSA

CANCER

Cancerorganisationerna: Dessa frågor oroar cancer- drabbade mest

AI-Image

ATT INSJUKNA I CANCER är en omvälvande upplevelse som väcker många frågor och känslor. Alla svar finns inte alltid att tillgå i världens hektiska vardag, och därför blir det psykosociala stöd som cancerorganisationerna erbjuder ovärderligt för både patienter och deras närstående.

Till Cancerorganisationernas Luoto-tjänst hör människor av sig av många olika skäl. Kontakten tas inte bara av de som själva insjuknat, utan även av anhöriga och personer som oroar sig för cancer. I tjänsten svarar vårdpersonal med särskild kunskap om cancersjukdomar.

– De som kontaktar oss berättar om sina bekymmer, som ofta gäller diagnosen, behandlingar, symtom, ärftlighet eller en närståendes situation. Många efterlyser tydlighet, stöd och någon som lyssnar, säger Katja Tähkä, chef för cancerorganisationernas psykosociala stöd.

Osäkerhet kring diagnos och behandling
De vanligaste frågorna handlar om vad diagnosen betyder just i den egna situationen, varför personer med samma diagnos får olika behandlingar, eller vad de medicinska termerna i epikrisen innebär. Många undrar också om cancer kan vara ärftlig eller hur man orkar när en anhörig är sjuk. Dessutom efterfrågas information om rehabiliteringskurser och uppföljning efter avslutad behandling.

– Framför allt söker man förståelse för vad cancern betyder i det egna livet, betonar Tähkä.

Känslorna tar över
En cancersjukdom påverkar hela livet – vardagen, relationerna och framtidsplanerna. Reaktionerna är alltid individuella.

– Många tar kontakt gråtande, andra arga, vissa uppgivna. Alla känslor är tillåtna. Det finns inget rätt eller fel sätt att reagera på en allvarlig sjukdom, och det vet våra specialutbildade yrkespersoner, säger Tähkä.

Samtalen i Luoto-tjänsten är alltid konfidentiella. Tröskeln att ta kontakt är låg, och det är möjligt att vara anonym. Tjänsten är kostnadsfri och kräver ingen remiss.

Lyssnande ger lättnad
Luoto-professionellas uppgift är att lyssna, ställa

frågor och hjälpa till att strukturera tankarna. Ofta uppstår lättnad bara genom att få prata.

– Tillsammans söker vi klarhet och metoder som kan underlätta den nya livssituationen. Redan det att man får tala och att någon verkligen lyssnar gör stor skillnad, säger Tähkä.

Efter samtalen tackar många för att någon tog sig tid att lyssna och förklarade saker på ett begripligt sätt. Enligt cancerorganisationerna är just detta – att bli

sedd och hörd – det mest värdefulla stödet.

BÄLTROSVACCIN och DEMENS Över 10 000 finländare deltar – kan bältrosvaccinet också skydda minnet?

Ett stort finländskt forskningsexperiment tar fart. Redan har över 10 000 personer genomfört det första besöket i FinDementia-studien, som undersöker en högtintressant fråga: kan vaccin mot bältros minska risken för demenssjukdomar?

Studien startade våren 2026 och genomförs runt om i Finland. Målet är att rekrytera omkring 33 000 personer som fyllt 76 år. Hälsan följs sedan under lång tid genom nationella hälsoregister. Just nu finns dessutom över 6 000 kommande besök bokade.

Deltagarna lottas till olika grupper. Tre av fyra får bältrosvaccinet Shingrix och en fjärdedel får ett placebo. Varken deltagarna eller forskarna vet under studien vem som fått vilket preparat. På så sätt försöker forskarna få ett så tillförlitligt svar som möjligt.

Tidigare observationer har antytt att bältrosvaccination kan vara förknippad med lägre risk för demens, men det är ännu inte bevisat att vaccinet förebygger demens. FinDementia är utformat för att kunna ge ett betydligt starkare vetenskapligt svar.

Forskarna följer även bland annat Parkinsons sjukdom, ALS, depression, hjärt-kärlhändelser, minnesfunktion och livskvalitet. De första resultaten väntas omkring 2030.
Källa: FVR – Suomen rokotetutkimus

VATTKOPPSVACCIN Ny vaccinationsmöjlighet för vuxna – vattkoppskyddet breddas i Finland

En ny möjlighet öppnas för tusentals vuxna i Finland: från augusti kan vissa få vattkoppsvaccin helt gratis.

Finlands nationella vaccinationsprogram får en ny förstärkning. Från och med augusti 2026 erbjuds vattkoppsvaccination till vuxna som varken har haft vattkoppor eller fått två doser vaccin.

Det handlar framför allt om personer i åldern 20–50 år. Enligt Institutet för hälsa och välfärd, THL, berör målgruppen uppskattningsvis 1–3 procent av alla vuxna under 50 år. Vaccinationen fås kostnadsfritt på den egna hälsostationen.

Vattkoppor är mycket smittsamt och kan ge betydligt allvarligare sjukdom hos vuxna än hos barn. Risken för komplikationer ökar dessutom med åldern. Virusset kan ligga kvar i kroppen och senare aktiveras som bältros.

DOKTORN SVARAR:

Ebola

Fråga: Virus respekterar inte gränser, vilket nu senast har bevisats av att Ebola-epidemin spritt sig utanför Kongos gränser. Trots alla åtgärder verkar det ju som om epidemin blir allt allvarligare. Det finns tydligen ingen effektiv behandling, ej heller något vaccin. Kan Du berätta om Ebola, hur sprider den sig, vilka är symtomen och framför allt - hur stor är risken att den skall sprida sig till Europa och Finland? Vad kan vi göra för att undvika att den sprider sig hit?

Svar: Ebola, ett av världens mest fruktade virus har åter fått fart i Centralafrika. I Demokratiska republiken Kongo pågår ett omfattande utbrott av Ebola, och WHO rapporterar fortsatt smittspridning i allt fler sjukvårdszoner. Uganda, som också drabbades, har där- emot förklarat sitt utbrott avslutat.

Ebola är en allvarlig virussjukdom som framför allt smittar genom direkt kontakt med blod och andra kroppsvätskor från en sjuk person eller någon som nyligen avlidit. Den sprids alltså inte lika lätt som influensa eller covid-19 genom vanlig luftburen smitta.

De första symtomen kan vara förrädiskt vanliga: plötslig feber, kraftig svaghet, huvudvärk samt muskel- och ledvärk. Därefter kan diarré, kräkningar och uttorkning tillkomma. I svåra fall uppstår blödningar. Tidig intensiv vård med vätska, elektrolyter och behandling av komplikationer är

mycket viktig.

Det finns ett vaccin mot en annan typ av Ebola än den nu aktuella. Vaccinet Ervebo är godkänt mot Zaire-ebolavirus, den vanligaste Ebola-typen. Det aktuella utbrottet i Kongo orsakas däremot av Bundibugyo-ebolavirus, mot vilket det ännu inte finns något licensierat vaccin eller någon specifik godkänd behandling. Forskare arbetar därför intensivt med vaccinkandidater och läkemedel.

Och Finland?

Här kommer den lugnande delen. ECDC (European Centre for Disease Prevention and Control) bedömer risken för den allmänna befolkningen i EU som mycket låg. Smitan har svårt att etablera sig eftersom den kräver nära kontakt och europeiska sjukvårdssystem har rutiner för snabb upptäckt, isolering och smittspårning.

Det betyder inte noll risk. Ett importerat fall kan inträffa – vilket redan har hänt i Europa – men risken för en större europeisk epidemi är enligt ECDC mycket liten.

Det viktigaste vi kan göra är därför inte panik, utan beredskap: personer som återvänder från ett aktivt utbrottsområde och får feber eller andra symptom ska snabbt kontakta vården och alltid berätta om sin resa och eventuell exponering. Vårdpersonal kan då vidta rätt skyddsåtgärder från början.

Ebola är alltså ett mycket farligt virus – men det är inte ett virus som lätt tar sig genom ett helt samhälle. För Finland är vaktsamhet klokt. Men någon anledning till rädsla finns det inte.

EVENEMANG

I DAG

KONSTRUNDAN

I helgen öppnar Vasaområdets ateljéer

I helgen får nyfikna kliva rakt in där konsten blir till. Konstrundan öppnar hundratals ateljéer och verkstäder runt om i Finland, och även Vasaområdet får sin beskärda del av konstfesten.

Lördag och söndag 5–6 september 2026 kl. 11–17 öppnar professionella konstnärer, hantverkare och formgivare sina arbetsrum för allmänheten. Besöken är gratis – och mötet med konstnären står i centrum.

Konstrundan har ordnats sedan 2008. I fjol lockade evenemanget över 35 000 besökare, och årets upplaga samlar omkring 427 kreativa aktörer i Finland.

I Vasaområdet finns över tio besöksmål att upptäcka. En perfekt chans att se konst på nära håll, ställa frågor och kanske hitta ett unikt verk att ta med hem.

Tid: 5–6.9.2026 kl. 11–17

Plats: Ateljéer och verkstäder i Vasaområdet och resten av Finland.

Pris: Gratis.

Källa: <https://www.konstrundan.fi/sv/start/>

METEORIA

Nedslaget som formade Österbotten – Meteorian öppen i dag kl 12-16

Här kan du utforska det 520 miljoner år gamla kratern, beundra sällsynta meteoriter och spana mot stjärnorna i observatoriet. För fågelskådare lockar tornet mitt i ett av Finlands viktigaste rastområden för tranor. I den gamla rishusmiljön väntar kafé och utställningar om allt från rymdstenar till gamla jordbruksmaskiner.

Välkommen till en resa från kosmos till åker!

Källa: <http://www.meteorio.fi>

SEPTEMBER

BOTNIA INDUSTRIAL DAY

Gigantiska industriinvesteringar för med sig ett nytt industrievenemang till Vasa – Botnias industridag 8.9.2026 bjuder in dig att delta i tillväxtens hjärta!

Österbotten bubblar av industrins kraft. Datacenterinvesteringar värda hundratals miljoner euro och miljardprojekt i energiklustret kommer att förvandla västkusten till Finlands snabbast växande industriområde. Nu samlas dessa möjligheter under ett och samma tak: Botnias industridag hålls tisdagen den 8 september 2026 i Vasas stadshus från kl. 9.00 till 17.00.

VASA STADSTEATER

Tinakenkäyttö – en musikal om Kaija Koos liv

På Romeo-scenen kommer premiärmusikalen Tinakenkäyttö att tändas. Verket, som hämtar inspiration från Kaija Koos liv, förenar fakta och fiktion, tillväxt och överlevnad. Marco Bjurströms regi lovar välbekanta hits, starka känslor och spektakulär musikalisk briljans – precis den sortens briljans som kommer att diskuteras länge.

Premiär 10.9.26

LAPPO

Lappo internationella orgelfestival: Finlands största orgel får världsstjärnor

LAPPO, 14 september 2025

Vartannat år, ungefär. I Lappo domkyrka. Med Finlands största kyrkorgel. Då

händer det: Lappo internationella orgelfestival.

De uppträdande orgelkonstnärerna hör till världseliten. Arrangör är Lappo orgelfestivalförening, som inte direkt skryter på stan – men de som vet, de vet.

– Orgeln dundrar och viskar. Det är en upplevelse för livet.

Kolla föreningens hemsida för biljetter.

Och skynda – platserna är begränsade, ljudet är oändligt.

Referens: Bothnia Classic

WASA TEATER

”Tillsammans”-premiär den 19.9.2026

Den 19 september får ”Tillsammans” premiär på Wasa Teaters stora scen i Vasa. Föreställningen bygger på Lukas Moodys sons berättelse och har dramatiserats för scen av Maria Lundström. Här flyttar publiken till ett bostadskollektiv i en Stockholmsförort – mitt i 1970-talets idealism, musik, mode och samhällsdebatt.

Alla vill förändra världen – men ingen kommer överens

I kollektivet finns stora drömmar om ett annat sätt att leva. Men när människor med olika personligheter och livsval ska dela vardagen uppstår snart konflikter.

Bild: Wasa Teater

KUNTSI

Marja Piriläs Camera Obscura

19.9.2026

När höstmörkret sänker sig över Vasa tänds en helt särskild ljusmagi på Kuntsi museum för modern konst. Den 19 september 2026 öppnar den omfattande utställningen Marja Pirilä – Camera Obscura, som pågår till den 9 januari 2027.

STREETDANCE 24.9.2026

Barockmusik möter streetdance – unga dansare ger klassikerna ny energi

Barockmusiken får ett helt nytt uttryck när Vasa Baroque bjuder in till Breaking Baroque torsdagen den 24 september kl.

19.15 på Ritz i Vasa. Tillsammans med dansare från Tanssikoulu Kipinä tolkas verk av bland andra Johann Sebastian Bach, Antonio Vivaldi och Jean-Philippe Rameau i streetdance, hiphop och showdance. Koreografen Jenna Linnolahti har skapat rörelserna tillsammans med de unga dansarna Micaella Cornelio, Alissa Haataja, Susanne Hienonen, Kalle Lorenz, Fiona Puska och Benjamin Svahn. Jazzsångerskan Kaisa Sainio framför barocka sånger och Vasa Baroque Ensemble spelar under violinisten Anthony Marinis ledning. Den konstnärliga plane-ringen står Kajsa Dahlbäck för.

Föreställningen varar cirka 45 minuter, passar alla åldrar och följs av en artistdiskussion. Högstadieskolorna i Vasa, Närpes och Teuva erbjuds se den under skoltid.

Biljetter: netticket.fi/vaasa-baroque-syksy-host-26

Källa: vaasabaroque.com

OKTOBER

STADSORKESTERN

Pepe Willberg 80 – en legend inom finsk musik – Kommer till Vasa den 1.10.2026

Motopark, Creative Commons Attribution-Share Alike 4.0

Pepe Willberg fyller 80 i år, och jubileet kommer också att firas i Vasa. Torsdagen den 1 oktober 2026 klockan 18.00 kommer jubileumskonsertern ”I got everything from life” att hållas i Vasa stadshus. Willbergs karriär började redan på 1960-talet, så det blir en rejäl resa tillbaka i tiden till Finlands populärmusikhistoria på scenen. Vaasa stadsorkester kommer att dirigeras av Satu Simola, och Willberg får sällskap av Pete Nikkinen, Ako Kiiski, Leevi Leppänen och Lauri Schreck. Programmet kommer att innehålla välkänd musik från årtiondena, och kvällen kommer även att innehålla berättelser om stadierna i en lång karriär. 80 år och mer än sex decennier av musik – den har redan ett sådant repertoar att det inte borde saknas sånger att sjunga direkt. Plats: Vasa stadshus, Senaatsgatan 1, Vaasa. Tid: 1.10.2026 kl. 18.00.

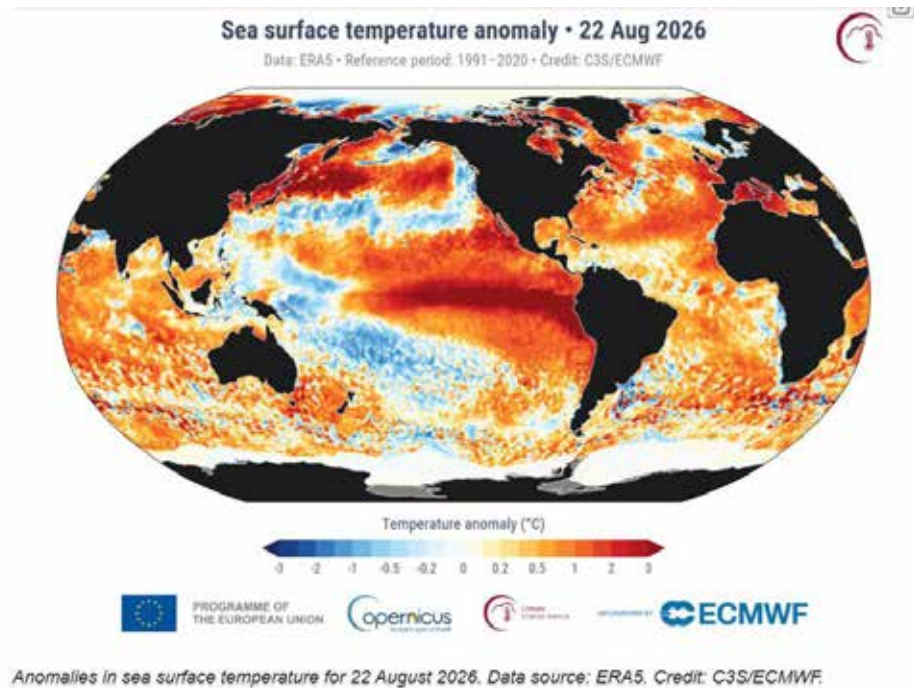
RITZ

Michael Bleu och Emma Darling värmer upp Ritz med soul 2.10.26

KLIMATFÖRÄNDRINGEN

HAVSTEMPERATURER

Världshaven slår nytt värme-rekord – mitt i augusti!

Det är inte bara luften som blir varmare. Nu kommer ett nytt kraftigt varningstecken från havet: världshavens genomsnittliga ytemperatur nådde 21,1 grader den 22 augusti 2026, den högsta dagstemperaturen som någonsin uppmätts i Copernicus klimatdata. Det tidigare rekordet, 21,09 grader, noterades i mars 2024. Mätserien som används för jämförelsen sträcker sig tillbaka till 1979.

Tidpunkten gör rekordet extra anmärkningsvärt. Havens temperatur brukar globalt vara som högst i mars och april – inte i augusti. Årets rekord är dessutom högre än det tidigare augustirekordet på 20,98 grader från 2023.

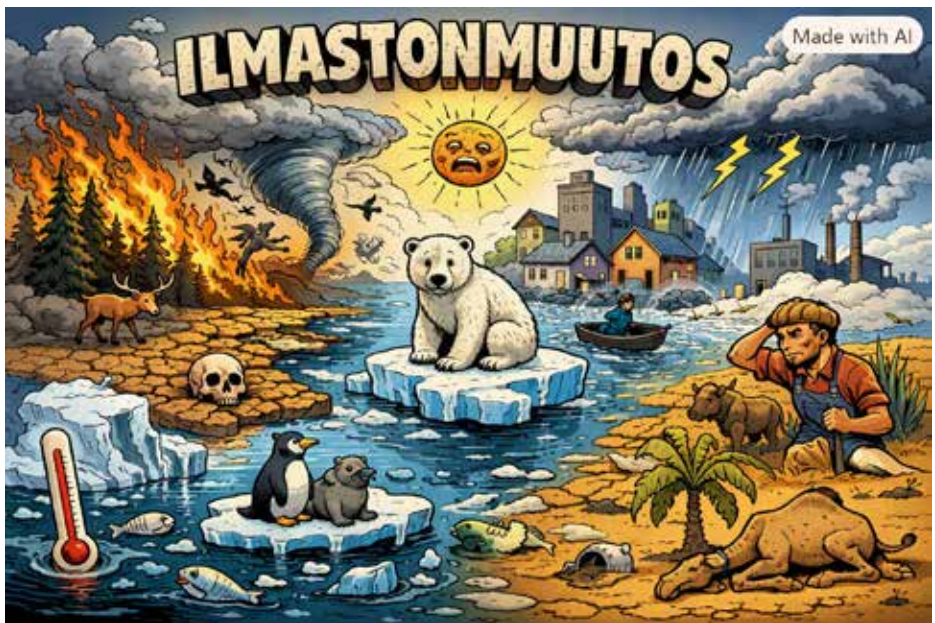
Bakom utvecklingen finns den långvariga, människodrivna globala uppvärmningen. Nu förstärks den dessutom av El Niño, som håller på att utvecklas i Stilla havet och väntas bli starkare under de kommande månaderna.

Samantha Burgess, strategiskt ansvarig för klimatfrågor vid ECMWF, beskriver utvecklingen som ett tydligt tecken på att haven är under allt större press.

”Det här rekordet är ännu en tydlig signal om ett hav under växande stress. El Niño tillför värme till systemet, men ovanpå årtionden av människodrivna uppvärmning.”

Burgess påpekar också att antalet dagar med marina värmeböljor globalt har mer än tredubblats sedan början av 1990-talet.

Ett varmare hav påverkar inte bara fiskar och korallrev. Det kan bidra till stigande havsnivåer, kraftigare nederbörd och vissa stormar – samtidigt som ett varmare hav blir mindre effektivt på att ta upp koldioxid. Källa: Copernicus Climate Change Service, 24.8.2026.

Klimatförändringen

RYSSLAND

NYHETER FRÅN RYSSLAND

Allting går enligt planen i det eviga tredagarskriget

Ironiskt kåseri om en allvarlig sak

operat-ionen är.

egentligen är alldeles onödigt att handla online.

MOSKVA. Den speciella militära operationen, som enligt ursprunglig plan skulle vara avslutad på tre dagar, har nu passerat 1 600 dagar. Den fortsätter naturligtvis enligt schema och förväntas pågå ytterligare tre år. Allt går precis som det ska.

Bensinbristen är ett strålande exempel på strategisk genialitet. Upp till 70 procent av landets bensinstationer har svårt att möta efterfrågan. I Moskva och andra städer står bilisterna i timslånga, ibland dygnslånga köer för att tanka – om det alls finns något att tanka. I vissa regioner har man infört ransoner på 20–50 liter per bil. Det är förstås ing-en kris. Det är en välplanerad övning i nationell uthållighet och kollektiv disciplin.

När världens största oljeproducent tvingas importera bensin från grannländer och tömma sina strategiska lager, är det bara ytterligare bevis på hur väl genomtänkt

Brinnande raffinaderier? Absolut enligt plan. Ukrainska drönare har systematiskt träffat anläggning efter anläggning – Kapotnya, NORSI, Perm, Afipsky och många fler. Produktionen av bensin har sjunkit till omkring 25 procent. Fabriker står stilla i måna-der. Svarta rökpelare stiger mot himlen över Volgaregionen och Sibirien. Detta är inte sabotage. Det är en avancerad form av ekonomisk modernisering där onödiga produkt-ion-senheter rensas bort för att stärka den inhemska marknaden.

Brinnande lager och logistiknav följer samma logik. Wildberries-hubbar, ammunitions-depåer och oljeterminaler går upp i lågor med beundransvärd regelbundenhet. Det skapar jobb inom brandkåren och ger befolkningen en levande demonstration av vad som händer när man inte håller sig till den korrekta världsbilden. Och befolkningen lär sig att det

Sjunkande skepp i Svarta havet och Azovska sjön? Även det ingår i planen. Skuggflot-tans tankfartyg och lastfartyg träffas, brinner och går till botten. Exporten störs, men det är bara en tillfällig omställning av handelsvägarna. Varje förlorat fartyg är ett steg närmare den slutgiltiga segern.

I Kreml är man nöjd. ”Allt går enligt planen”, upprepas med den lugna övertygelse som bara den som sett 1 600 dagar av framgång kan uppbirga. Operationen har redan levererat historiska resultat: en energisupermakt med bränslebrist, en flotta som övar dykning, och ett folk som köar tålmodigt i mörkret.

Ytterligare tre år av samma taktiska briljans väntar. Då kommer den tre dagar långa specialoperationen äntligen att nå sitt logiska slut – precis som det alltid var planerat.

UKRAINE PRESIDENT

The President Discussed Ukraine’s Defense Needs and the Necessity of Progress in Diplomacy with Mark Rutte and Alexander Stubb

President of Ukraine Volodymyr Zelenskyy held phone calls with NATO Secretary General Mark Rutte and President of Finland Alexander Stubb.

The Head of State briefed them on the situation with Russian strikes, Ukraine’s defense needs, and preparations for meetings with envoys of the President of the United States.

“Mark and I see the need for progress in diplomacy in the same way, and the meetings taking place in the coming days

dymyr Zelenskyy said following his conversation with the NATO Secretary General.

The President thanked the partners for hearing Ukraine’s need to cover the gap in defense funding and for working on this.

Mark Rutte briefed the President on his conversations regarding the financing of the PURL initiative and the Patriot missiles Ukraine needs.

The Head of State thanked the President of Finland for keeping Ukraine front and center and for

greater security to both countries and peoples.

“We must do everything possible to end this insane Russian war and guarantee a normal life. We are working together,” Volodymyr Zelenskyy stressed following his conversation with the President of Finland.

Alexander Stubb assured him of Finland’s steadfast support for Ukraine and the peace process. The leaders coordinated their next steps.

Read more:
[https://www.president.](https://www.president.https://www.president.)

COPYRIGHT: The Presidential Office of Ukraine. All materials featured on this site are licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International. The use of any materials posted on the website is permitted provided you link to www.president.gov.ua regardless of full or partial use of materials.

VECKANS KONSTUPPLEVELSE

Albert Edelfelt
21.7.1854, Kiialan kartano, Porvoon mlk
18.8.1905, Haikko, Porvoon mlk
Portrait of Signe Kolster, 1899
Finnish National Gallery Collection / Ateneum Art Museum
Photo: Finnish National Gallery / Hannu Pakarinen

1984
EN ROMAN AV
George Orwell
Del 43

Under hela tiden som de talade for den halvt ihågkomna ramsan genom Winstons huvud: Apelsiner och citroner, säg klockorna i S:t Clemens klockor, du är skyldig mig tre farthings, säg klockorna i S:t Martins! Det var märkligt, men när man sa det till sig själv fick man en illusion av att faktiskt höra klockor, klockorna från ett förlorat London som fortfarande existerade någonstans, förklätt och bortglömt. Från det ena spöklika tornet efter det andra tyckte han sig höra dem dåna fram. Men så vitt han kunde minnas hade han aldrig i verkligheten hört kyrkklockorna ringa.

Han avlägsnade sig från mr Charrington och gick ensam nedför trappan, för att icke låta den gamle mannen se honom rekognoscera gatan, innan han steg ut genom dörren. Han hade redan bestämt sig för att han efter en lämplig tid

– låt oss säga en månad – skulle ta risken att besöka butiken igen. Det var kanske inte farligare än att smita från en kväll på centret. Den allvarliga dårskapen hade varit att komma tillbaka hit från första början, efter att ha köpt dagboken och utan att veta om man kunde lita på butiksägaren. Men ...!

Ja, tänkte han igen, han skulle komma tillbaka. Han skulle köpa ytterligare rester av vackert skräp. Han brukade köpa gravyren av S:t Clemens dansk, ta ut den ur sin ram och bära hem den gömd under jackan på sin overall. Han skulle dra ut resten av dikten ur mr Charringtons minne. Till och med det vansinniga projektet att hyra rummet på övervåningen flög för ett ögonblick genom hans sinne igen. Under kanske fem sekunder gjorde upphöjelsen honom likgiltig, och han klev ut på trottoaren utan så mycket som en första blick genom fönstret. Han hade till och med börjat nynna till en improviserad

melodi.

Apelsiner och citroner, säger klockorna i S:t Clemens, du är skyldig mig tre farthings, säger du...

Plötsligt tycktes hans hjärta förvandlas till is och hans inre till vatten. En figur i blå overall kom nerför trottoaren, inte tio meter bort. Det var flickan från skönlitterära avdelningen, flickan med mörkt hår. Ljuset höll på att slockna, men det var ingen svårighet att känna igen henne. Hon såg honom rakt i ögonen och gick sedan snabbt vidare som om hon inte hade sett honom.

Under några sekunder var Winston för förlamad för att kunna röra sig. Sedan svängde han av till höger och gick med tunga steg bort, utan att för ett ögonblick märka att han var på väg åt fel håll. En fråga var i alla fall avgjord. Det rådde inte längre något tvivel om att flickan spionerade på honom. Hon måste ha följt med honom hit, för det var inte troligt att hon av en ren slump skulle ha råkat gå samma kväll på samma dunkla bakgata, flera kilometer från något kvarter där partimedlemmarna bodde. Det var ett alltför stort sammanträffande. Om hon verkligen var en agent för tankepolisen, eller bara en amatörspion driven av beskäftighet, spelade knappast någon roll.

HUMOR FÖR ETT- HUNDRA ÅR SEDAN

VACKERT UTSEENDE

— Och så har han så vackert uttryck i ansiktet.
— Ja, var sku' han annars ha det då?

I SKOLAN

Läraren: Nå Karl, kan du nämna ett par exempel på nånting som är genoms- kinligt.
Karl: Ett spjälstaket och ett nyckelhål.

TID ATT GIFTA SIG

— Maud gick till en astrolog för att fråga när det var bäst för henne att gifta sig.
— Nå vad sa han henne.
— Han såg på henne ett tag och sa henne, att hon skulle gripa första bästa tillfälle.

BAGAGE

— Var är allt Ert baggage.
— Jag har förlorat det.
— Alltsamman? Hur gick det till?
— Korken föll ur.

DÅLIG SÅNG

— Vad fick du för din sista sång?
— Ingenting. Ingen kvinna vill sjunga den. Jag kallade nämligen den Ack om jag vore ung igen.

LOTT

— Pettersson har aldrig kommit över sina pengar på ett hederligt sätt.
— Han vann dem på lotteri.
— Ja då hade han säkert stulit lottse- deln.

KORSORD

— Vad gör du nu för tiden?
— Jag löser korsord- sgåtor.
— Inte lever du av det?
— Nej. men Inte dör jag av det heller.

DÖVHET

— Gör din man nå- gonting för att bota sin dövhet?
— Nej han vill ej göra någonting däråt förrän barnen ha slutat med sina pianolektioner.

SÅDANT SOM MAN SER OCH INTE SER

Lärarinnan: Saker som man ser kallas konkreta eller verk- liga, saker som man inte ser kallas, — Nå Lisa O-o-o-
Lisa: Oanständiga.

MÅLARE ELLER POET

- Jag vet inte om jag skall bli poet eller målare.
— Bli målare.
— Har Ni sett några av mina tavlor?
— Nej, man jag har läst ett par av Edra dikter.

Astronomic picture of the week:

Gemini South Captures Planetary Nebula CVMP 1

The international Gemini Observatory composite color image of the planetary nebula CVMP 1 imaged by the Gemini Multi-Object Spectro- graph on the Gemini South telescope on Cerro Pachón in Chile.
Credit:
International Gemini Observatory/NOIRLab/NSF/AURA
Creative Commons Attribution 4.0 International License,

BLOGGSKRIBEN- TER

Skriv i Wasa Dagblad
— Vi söker bloggförfat-
tare!

Älskar du att dela med dig av dina tankar, erfarenheter eller kunskaper? Wasa Dagblad söker nu engagerade blogg-skribenter som vill skriva intressanta och inspirerande texter för våra läsare.

Oavsett om du gillar att skriva om lokala nyheter, kultur, livsstil, företagande eller personliga reflektioner — din röst är välkommen hos oss!

Att skriva för *Wasa Dagblad* är ett utmärkt sätt att nå en bredare publik, knyta kontakter och utveckla din kreativitet. Ingen tidigare erfarenhet krävs — allt du behöver är idéer och entusiasm! Vi uppskattar olika perspektiv och nya röster som speglar vår gemenskap.

Intresserad? Skicka din bloggidé eller ett kort prov till oss, så publicerar vi gärna dina texter. Var med och gör *Wasa Dagblad* till en plats för meningsfulla diskussioner och engagerande berättelser!

Kontakta oss på wasadagblad@gmail.com för mer info. Vi ser fram emot att höra av dig!

WASA DAGBLAD

En modern tidning med en layout med drag av 1870-talets press. . På den tiden hade tidningar bara 4-8 sidor. Mycket text, men inga bilder alls, så det är mycket att läsa på några sidor.

Tidningen innehåller citat från gamla dagstidningar hämtade från Riksarkivet (digi.kansalliskirjasto. fi). GPT3, Gemini, Aria och Moni- ca gör en del av det rutinnässiga redigeringsarbetet, t.ex. översätt- ning, korrekturläsning och skri- vande av korta notiser. Alla texter har granskats av journalister och redaktionen ansvarar för texternas innehåll.

Wasa Dagblad är en publikation av dagstidningstyp som än så länge utkommer på söndagsmorgnar. Men vårt mål är att den ska komma ut varje morgon i framtiden.

Tidningen finns tillgänglig gra- tis på nätet.

Läsarnas texter är välkomna! Tidningen är lokalt ägd och kommer att fortsätta att vara det.

Chefredaktör är Hans Björknäs.
Redaktion: Wasa Dagblad, Skolhusgatan 37 B 7, 65100 Vasa, tel. +358-40-5462455.

Redaktionen i Helsingfors: Wasa Dagblad, Andra linjen 9 B 36, 00530 Helsingfors. Telefon +358-40-5462455. Annonser kan sändas via e-post i jpg-format, ta gärna kontakt med redaktionen. .

E-post: wasadagblad@gmail.com

FRÅN LÄSARNA

Vi tar väldigt gärna emot inlägg- från våra läsare. Kommentarer, his- torier, minnen, debatt, nyheter från hemorten. Sannolikt kommer detta att vara den viktigaste delen i den- na vår tidning.

Men utrymmet är ju begränsat, så skriv gärna rätt så kort! Så sänd gärna inlägg till: wasadagblad@gmail.com

ANNONSERA I WD

Det kan ha ett visst PR-värde att vara bland de första som annon- serar i denna historiska och hyper- modärna dagstidning.

Sänd annonser till wasadagblad@gmail.com som jpg, tiff eller png,

WASA DAGBLAD
wasadagblad@gmail.com
com

HOROSKOP FÖR SEPTEMBER 2026

Septemberho- roskop för de glutenfria stjär- norna

Väduren (21 mars–19 april)
Du marscherar modigt in i sep- tember – rakt förbi brödkorgen. Vänner beundrar din självkont- roll, även om vitlöksbrödet flörtar med dig.

Oxen (20 april–20 maj)
Hemmamys och comfort food lockar, men din inre gourmet hit- tar glädje i nya glutenfria recept. Septembers motto: brownies kan fortfarande förändra livet.

Tvillingarna (21 maj–20 juni)
Social kalendern är full – lycklig- tvis har du bemästrat konsten att diskret fråga servitören om korskontaminering. Din charm löser alla menyproblem.

Kräftan (21 juni–22 juli)
Din känsliga mage möter din känsliga själ. Stjärnorna visar att det väntar ett överflöd av glutenfria godsaker precis när du behöver dem som mest.

Lejonet (23 juli–22 augusti)
Allas ögon på dig vid matbordet. Med självförtroende visar du att glutenfritt inte är en begränsning – det är ett kulinariskt äventyr. Applåder garanterade.

Jungfrun (23 augusti–22 sep- tember)
Detta är din månad! Organisa- tionen glänser: du märker dina mjölsorter, erövrar köket och blir en glutenfri trollkarl. Vännerna ber om dina recept.

Vågen (23 september–22 oktober)
Du väger dina alternativ mellan havremjolk och mandelmjolk – balans är allt. Oroa dig inte, båda går utmärkt med dina kakor.

Skorpionen (23 oktober–21 november)
Passion är temat – även för glutenfri pasta. September bjuder på intensitet, men kom ihåg: inte varje diskussion om pizzabottnar behöver sticka.

Skytten (22 november–21 december)
Äventyr väntar! Du upptäcker ett nytt glutenfritt café eller ett recept som gör resor mindre

riskfyllda. Din optimism smittar mer än surdegstart.

Stenbocken (22 december–19 januari)
Praktisk som alltid planerar du i förväg: snacks i väskan, glutenfria kex i bilen. Septem- ber belönar din förutseende med stressfria utflykter.

Vattumannen (20 januari–18 februari)
Innovation styr din kost denna månad. Kikärtsplättar? Blomkålspizzabotten? Stjär- norna applåderar dina djärva experiment. Även skeptiker frågar efter mer.

Fiskarna (19 februari–20 mars)
Drömskt september bjuder på tröst i soppor och säkra brödal- ternativ. Lita på din intuition – den leder dig till de mysigaste glutenfria sammankomsterna.

September be- visar: du behö- ver inte gluten för att glänsa.

